

تعیین و مقایسه میزان بکارگیری ساخت و ساختمان فعل در کودکان طبیعی ۴/۵-۲ ساله شهر همدان

فاطمه کسبی* (M.Sc)

دانشگاه علوم پزشکی سمنان، دانشکده توانبخشی، گروه گفتار درمانی

خلاصه

سابقه و هدف: از آنجا که فعل در زبان فارسی شامل انجام دهنده عمل، نحوه عمل و زمان عمل می‌باشد، لذا نقش مهمی در گفتار ایفا می‌کند. از این رو در این تحقیق ساخت و ساختمان فعل در کودکان طبیعی ۴/۵-۲ ساله مورد بررسی قرار گرفته است. بر اساس این تحقیق بین متغیرهای مورد بررسی در گروه‌های سنی مختلف مقایسه‌های برون گروهی و درون گروهی انجام شده است.

مواد و روش‌ها: این تحقیق از نوع مقطعی - مقایسه‌ای بوده و روی ۱۰۱ کودک بین سنین ۴/۵-۲ ساله در ۵ گروه سنی که به صورت تصادفی چند مرحله‌ای انتخاب شده بودند، انجام گرفته است. روش جمع آوری داده‌ها ارزیابی سریع بوده و نمونه‌های گفتاری کودکان برای زمان‌های فعل و پسوند‌های صرفی فعل از پنج طریق گفتار خودبخودی، توصیف تصاویر، تکمیل جملات ناقص، تکرار، پرسش و پاسخ و برای افعال ساده و مرکب، پیچیدگی فعل، پیشوندهای فعلی (ب، ن، می)، افعال معین و افعال امر از دو طریق گفتار خودبخودی و توصیف تصاویر به دست آمده است. داده‌ها پس از استخراج با استفاده از آزمون‌های ضریب همبستگی پیرسن، کروسکال والیس، ویل کاکسون و فریدمن در سطح معنی داری (۰/۰۵) مورد تجزیه و تحلیل آماری قرار گرفته است.

یافته‌ها: یافته‌ها نشان داد که بین سن و پیچیدگی فعل، تنوع زمان‌های فعل، تنوع پسوند‌های صرفی فعل بر حسب شخص / شمار و تنوع افعال معین در گفتار کودکان ارتباط مثبت و معنی داری وجود دارد ($P=0/000$)، ولی بین سن و تنوع پیشوندهای فعلی (ب، ن، می) و تنوع افعال امر ارتباط معنی داری وجود ندارد.

نتیجه‌گیری: با افزایش سن میزان بکارگیری اجزاء ساخت و ساختمان فعل بجز افعال امر، پیشوندهای فعلی (ب، ن) و فعل گذشته ساده در گفتار کودکان افزایش می‌یابد. نتایج بدست آمده از این یافته‌ها می‌تواند به عنوان بخشی از هنجارهای رشد زبان، در زمینه آسیب‌شناسی گفتار و زبان مورد استفاده قرار گیرد و از سوی دیگر لازم است که متون کتاب‌های مربوط به کودکان در این گروه سنی بر اساس یافته‌های به دست آمده از این تحقیق مورد بررسی مجدد قرار گیرند.

واژه‌های کلیدی: فعل، ساخت فعل، ساختمان فعل، کودکان

مقدمه

از آنجایی که وظیفه آسیب‌شناسان گفتار و زبان، تشخیص و درمان اختلالات گفتار و زبان می‌باشد و با توجه به کمبود اطلاعات در مورد رشد زبان و عدم وجود

هنجار رشد زبانی که بتوان اختلالات گفتار و زبان کودک را با آن سنجید و نیز نیاز آسیب‌شناسان گفتار و زبان در مراکز درمانی به وجود این هنجار رشد زبانی، ضرورت پژوهشی را پیش می‌آورد تا بر اساس آن الگوی زبانی

* تلفن: ۰۲۳۱-۳۳۳۳۸۹۵، نمابر: ۰۲۳۱-۳۳۳۳۸۹۵

خارج فرا می‌گیرند، بنابراین وظیفه آنان کشف ارتباط بین واژه و شیء خارج می‌باشد. لیکن پژوهش‌هایی که اخیراً انجام گرفته، نشان داده‌اند که روش‌های سنتی در زمینه فراگیری واژگان تنها می‌تواند در مورد اسامی عینی مفید باشد و در مورد فراگیری اسامی انتزاعی و افعال مؤثر نمی‌باشد. در فراگیری افعال، کودک علاوه بر اطلاعات فرازبانی، خارج زبانی، کاربردشناسی، ارتباط صورت - معنی و ... به میزان بیشتری از اطلاعات نحوی و ساختاری جمله در درک و فراگیری فعل استفاده می‌نماید [۱۳، ۱۴] و اطلاعات نحوی و ساختاری جمله کمک بسیار زیادی در زمینه درک فعل به کودک می‌نماید و کودک بهتر می‌تواند بر روی معنا تمرکز نموده و راحت‌تر آن را فراگیرد.

هدف از این تحقیق بررسی و مقایسه ساخت و ساختمان فعل در کودکان مهدکودکی ۴/۵ - ۲ ساله بوده است. در اینجا ساخت فعل شامل شخص و زمان فعل و ساختمان فعل شامل واژگهای بکار رفته در فعل می‌باشد [۷]. در این تحقیق فعل ساده، فعل مرکب، پیچیدگی فعل، زمان‌های فعل (مضارع، گذشته ساده، حال استمراری، گذشته استمراری، ماضی نقلی، ماضی بعید، مضارع التزامی و ماضی التزامی)، تنوع زمان‌های فعل، پسوندهای صرفی فعل بر حسب شخص / شمار (ام، ای، اد، ایم، اید، اند)، تنوع پسوندهای صرفی فعل، پیشوندهای فعلی (به، می)، تنوع پیشوندهای فعلی، افعال معین (بودن، شدن، خواستن، داشتن)، تنوع افعال معین، افعال امر (امر، نهی) و تنوع افعال امر بودند. که پیچیدگی فعل به صورت تعداد تک واژگهای بکار رفته در فعل و تنوع زمان‌های فعل به صورت انواع زمان‌های فعل، تنوع پسوندهای صرفی فعل، به صورت انواع پسوندهای صرفی فعل، تنوع پیشوندهای فعل به صورت انواع پیشوندهای فعلی، تنوع افعال معین به صورت انواع افعال معین و تنوع افعال امر بصورت انواع افعال امر و نهی مورد بررسی قرار گرفتند.

بیماران مورد ارزیابی قرار گرفته و از طریق مقایسه نتایج به دست آمده از بررسی الگوی زبانی کودک سالم با کودک دارای اختلالات گفتار و زبان، مرز میان گفتار نابهنجار و گفتار بهنجار مشخص شود. همچنین یکی از بهترین روش‌ها، در امر آموزش به این گونه افراد، آموزش بر اساس الگوی رشد زبان می‌باشد. در صورت آگاهی از چگونگی رشد زبان از جمله رشد فعل، کارشناسان مربوطه در امر تشخیص و درمان به موقع اختلالات زبانی موفق‌تر خواهند بود.

در مطالعات خارجی که روی تک واژگهای فعلی (ing - استمراری)، (ed - گذشته ساده)، افعال کمکی BE و DO ، s - سوم شخص مفرد زمان حال ساده، will و can صورت گرفته ترتیب فراگیری آنها بدین شرح گزارش شده است:

ابتدا فرم ing - حال استمراری ناقص، سپس ed - گذشته ساده، افعال کمکی to be و s - سوم شخص مفرد زمان حال فرا گرفته می‌شوند [۱، ۲، ۳]. افعال کمکی مانند can و will در مراحل بعدی فرا گرفته می‌شوند [۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۴، ۱۵] و در نهایت تا سن ۴ سالگی کودک قادر به بکار بردن تک واژگهای صرفی فعل در گفتار خود می‌باشد [۱۴].

اگرچه در ایران تاکنون مطالعه‌ای به این شکل گسترده و با این ابزارها در مورد فعل صورت نگرفته است علیهذا به مطالعاتی در این زمینه اشاره می‌شود. در مطالعاتی که در ایران بر روی کودکان ۲ - ۱/۵ ساله انجام شده است کودکان در گفتار خود تطابق فعل و فاعل نداشته‌اند [۸] و نیز جزء دوم افعال مرکب را حذف می‌کرده‌اند [۱، ۸].

در مطالعات دیگری که بر روی کودکان انجام گرفته ترتیب ظهور افعال در گفتار کودکان بدین ترتیب به دست آمده است: ابتدا فعل امر و پیشونددار و سپس زمان حال ساده و گذشته ظاهر می‌شوند و ماضی استمراری و ماضی بعید در مراحل بعدی ظاهر می‌شود [۱، ۵، ۷].

در زمینه فراگیری واژگان نظریه‌های زیادی ارائه شده است. روش‌های سنتی فرض می‌کنند که در مراحل اولیه فرایند یادگیری، کودکان واژه‌ها را در ارتباط با جهان

مواد و روش‌ها

نوع مطالعه و گروه‌ها. این مطالعه از نوع مقطعی - مقایسه‌ای بوده و جامعه آماری، کودکان طبیعی فارسی زبان موجود در مهد کودک‌های خصوصی شهر همدان بین سنین ۴/۵ - ۲ سال بودند که ۱۰۱ کودک به صورت تصادفی چند مرحله‌ای در ۵ گروه سنی به شرح زیر انتخاب شدند: گروه ۱ (۲/۵ - ۲ سال تعداد ۱۸ نفر)؛ گروه ۲ (۲/۵ - ۳ سال تعداد ۲۰ نفر)؛ گروه ۳ (۳/۵ - ۳ سال، تعداد ۲۱ نفر)؛ گروه ۴ (۳/۵ - ۴ سال، تعداد ۲۳ نفر) و گروه ۵ (۴/۵ - ۴ سال تعداد ۱۹ نفر). آزمودنی‌ها دارای شرایط زیر بودند:

الف - از جامعه طبیعی انتخاب شده بودند ب - هیچ گونه اختلال گفتار و زبان (با توجه به سن)، کم‌شنوایی، مشکل هوشی و دو زبانی نداشتند و نیز سابقه اختلال گفتار و زبان در خانواده نداشتند ج - فاقد مشکل حسی - حرکتی که مانع از فعالیت و یادگیری وی شود نبودند د - همگی اهل شهر همدان بودند.

روش کار. روش پژوهش ارزیابی سریع می‌باشد که نمونه‌های گفتاری کودکان برای زمان‌های فعل و پسوند‌های صرفی فعل از ۵ طریق: گفتار خودبخودی (به مدت ۵ دقیقه)، توصیف تصاویر (۳ تصویر)، تکمیل جملات ناقص (۱۶ جمله) تکرار فعل (۸ فعل) و پرسش و پاسخ (۸ سؤال) افعال ساده و مرکب، پیچیدگی فعل، پیشوند‌های فعلی (به ن می)، افعال معین و افعال امر از طریق: گفتار خودبخودی (به مدت ۵ دقیقه) و توصیف تصاویر (۳ تصویر) به دست آمده است.

روائی و قابلیت اعتماد ابزارهای بکار رفته در این تحقیق از طریق بررسی مقدماتی در حد ۸۵٪ انجام

گرفته است. گفتار کودک از طریق ضبط صوت ضبط می‌شد بعد بر روی کاغذ ثبت شده و پس از جمع‌آوری داده‌ها با استفاده از آزمون‌های ضریب همبستگی پیرسن، کروسکال والیس، ویل کاکسون و فریدمن در سطح معنی‌داری (P=۰/۰۵) مورد تجزیه و تحلیل آماری قرار گرفته است.

نتایج

نتایج نشان داد که سن با میزان پیچیدگی فعل ($r=۰/۷۳۵$)، تنوع زمان‌های فعل ($r=۰/۷۸۱$)، تنوع پسوند‌های صرفی فعل ($r=۰/۷۱۲$)، تنوع افعال معین ($r=۰/۶۸۷$)، ارتباط مثبت و معنی‌دار داشته به طوری که با افزایش سن، میزان پیچیدگی فعل، تنوع زمان‌های فعل، تنوع پسوند‌های صرفی فعل و تنوع افعال معین نیز افزایش می‌یابند ($P=۰/۰۰۰$)، (جدول ۱، ۲، ۳ و ۴) ولی سن با میزان تنوع پیشوند‌های فعلی (ب ن می) ($r=۰/۰۶۳$)، و افعال امر ($r=۰/۱۹۸$) ارتباط معنی‌داری ندارد ($P>۰/۰۵$)، (جدول ۳ و ۴).

بین میزان بکارگیری افعال ساده، افعال مرکب تمام زمان‌ها به جز ماضی نقلی و ماضی التزامی، پیشوند فعلی «می»، تمام پسوند‌های صرفی فعل به جز پسوند «ای»، افعال معین «بودن» و «شدن» و فعل امر در گروه‌های سنی مختلف اختلاف معنی‌داری وجود دارد ($P<۰/۰۵$).

افعال ساده و مرکب در گفتار تمام گروه‌های سنی دیده می‌شود که با افزایش سن نیز میزان آنها افزایش می‌یابد ولی در هر حال میزان بکارگیری و میزان رشد فعل ساده بیشتر از فعل مرکب است.

جدول ۱. میانگین و انحراف معیار پیچیدگی فعل در گروه‌های سنی مختلف

گروه	۱	۲	۳	۴	۵
پیچیدگی فعل	۴۵/۷	۹۸/۴	۱۲۹/۷	۱۷۱/۸	۱۹۱/۵
میانگین	۲۴/۹	۴۹/۴	۶۸/۱	۴۴/۸	۴۲/۸
نکواژهای فعل					
انحراف معیار					

جدول ۲. توزیع افراد مورد بررسی بر اساس تنوع زمان فعل در گروه‌های سنی مختلف

گروه	۱	۲	۳	۴	۵	جمع
تنوع زمان ۳	۵	۰	۰	۰	۰	۵
تنوع زمان ۴	۴	۰	۰	۰	۰	۴
تنوع زمان ۵	۳	۴	۰	۰	۰	۷
تنوع زمان ۶	۰	۳	۱	۰	۰	۴
تنوع زمان ۷	۲	۴	۵	۴	۳	۱۸
تنوع زمان ۸	۰	۸	۱۴	۱۶	۱۶	۵۴
جمع	۱۴	۱۹	۲۰	۲۰	۱۹	۹۲

جدول ۳. توزیع افراد مورد بررسی بر اساس تنوع الگوهای صرفی فعل شخص / شمار در گروه‌های سنی مختلف.

گروه	۱	۲	۳	۴	۵	کل
تنوع پسوند ۲	۶	۱	۱	۰	۰	۸
تنوع پسوند ۳	۶	۷	۳	۰	۰	۱۶
تنوع پسوند ۴	۲	۷	۳	۱	۱	۱۴
تنوع پسوند ۵	۰	۳	۹	۹	۷	۲۸
تنوع پسوند ۶	۰	۱	۵	۱۰	۱۱	۲۷
کل	۱۴	۱۹	۲۱	۲۰	۱۹	۹۳

جدول ۴. توزیع افراد مورد بررسی بر اساس تنوع پیشوندهای مورد مطالعه در گروه‌های سنی مختلف

گروه	۱	۲	۳	۴	۵	کل
تنوع پیشوند ۰	۰	۰	۱	۰	۰	۱
تنوع پیشوند ۱	۴	۶	۲	۲	۲	۱۶
تنوع پیشوند ۲	۵	۲	۸	۸	۶	۲۹
تنوع پیشوند ۳	۹	۱۱	۱۰	۱۱	۱۰	۵۱
کل	۱۸	۱۹	۲۱	۲۱	۱۸	۹۷

جدول ۵. توزیع افراد مورد بررسی بر اساس تنوع افعال معین در گروه‌های سنی مختلف.

گروه	۱	۲	۳	۴	۵	کل
تنوع معین ۰	۸	۰	۰	۰	۰	۸
تنوع معین ۱	۷	۴	۴	۳	۱	۱۹
تنوع معین ۲	۳	۱۲	۹	۱۰	۱۰	۴۴
تنوع معین ۳	۰	۳	۷	۷	۷	۲۴
تنوع معین ۴	۰	۱	۳	۱	۱	۶
کل	۱۸	۲۰	۲۳	۲۱	۱۹	۱۰۱

جدول ۶. توزیع افراد مورد بررسی بر اساس تنوع افعال امر در گروه‌های سنی مختلف.

گروه	۱	۲	۳	۴	۵	کل
تنوع امر	۴	۱۱	۱۳	۱۶	۱۴	۵۷
۱	۱	۰	۳	۰	۰	۴
کل	۵	۱۱	۱۵	۱۶	۱۴	۶۱

استمراری در مقایسه با زمان‌های ماضی التزامی، ماضی بعید و ماضی نقلی رشد محسوس‌تری داشته است و از این سنین به بعد، کودکان این زمان را به میزان بیشتری در گفتار خود بکار می‌برند. در تمام ۵ گروه سنی، پیشوند «می» بیشترین و پیشوندهای «ب» و «ن» کمترین کاربرد را در گفتار کودکان داشته است و با افزایش سن پیشوند «می» رشد چشم‌گیری دارد ($P=0/000$) در حالی که پیشوندهای «ب» و «ن» با افزایش سن رشد محسوسی نداشته‌اند ($P>0/05$).

پسوندهای صرفی فعل «اد» و «ام» بیشترین کاربرد را در تمام گروه‌های سنی داشته‌اند و در گروه‌های سنی (۲/۵-۲) و (۳-۲/۵)، پسوندهای صرفی فعل «اید» و «ایم» و در گروه‌های سنی (۳-۳/۵)، (۴-۳/۵) و (۴-۴/۵) سال، پسوندهای صرفی فعل «اید» و «ای» کمترین کاربرد را داشته‌اند. با افزایش سن پسوندهای صرفی فعل «ام»، «اد» و «اند» نیز افزایش می‌یابد بخصوص پسوندهای «ام» و «اد» رشد چشمگیری داشته‌اند ($P=0/000$) در حالی که پسوند صرفی فعل «ایم» به طور ناموزونی کاهش رشد را نشان می‌دهد و پسوندهای صرفی فعل «ای» و «اید» رشد محسوسی نداشته‌اند.

فعل معین «داشتن» در تمام گروه‌های سنی بیشترین کاربرد را در گفتار کودکان داشته است و آزمون نیز نشان داد که اختلاف معنی داری بین افعال معین در هر یک از گروه‌های سنی وجود دارد ($P<0/05$). با افزایش سن فعل معین «داشتن» و «بودن» رشد می‌یابند ولی رشد فعل معین «داشتن» بسیار چشم‌گیرتر از «بودن» می‌باشد فعل معین «شدن» تغییر محسوسی نداشته و فعل معین «خواستن» نیز رشد معکوسی را نشان می‌دهد ولی

بیشترین زمان فعل بکار رفته در تمام گروه‌های سنی مضارع، گذشته ساده و حال استمراری می‌باشد که با افزایش سن از میزان فعل گذشته ساده کاسته شده ولی بر میزان افعال مضارع و حال استمراری افزوده می‌شود به طوریکه در گروه‌های سنی (۳-۳/۵)، (۴-۳/۵) و (۴-۴/۵)، سال میزان بکارگیری افعال حال استمراری از گذشته ساده بیشتر شده است. کم‌ترین زمان بکار رفته در تمام گروه‌های سنی به ترتیب ماضی التزامی، گذشته استمراری و ماضی بعید می‌باشند. کودکان گروه سنی (۲-۲/۵)، بیشتر از زمان‌های مضارع، گذشته و حال استمراری در گفتار خود استفاده می‌کنند.

مقایسه زمان‌ها در گروه سنی (۲/۵-۳) ساله، نشان داد که بین زمان‌ها تفاوت معنی داری وجود دارد ($P=0/000$) به طوری که زمان‌های مضارع، حال استمراری و سپس گذشته ساده بیشترین کاربرد را در گفتار این گروه داشته‌اند و کمترین کاربرد مربوط به زمان‌های ماضی بعید، ماضی التزامی و گذشته استمراری می‌باشد. از این سن به بعد زمان مضارع التزامی رشد می‌کند. مقایسه زمان‌ها در هر یک از گروه‌های سنی (۳-۳/۵)، (۴-۳/۵) و (۴-۴/۵) سال، نشان داد که بین زمان‌ها و هر یک از گروه‌ها، تفاوت معنی داری وجود دارد ($P=0/000$). زمان حال استمراری رشد چشم‌گیری دارد به طوری که از سن ۳ سالگی به بعد میزان بکارگیری حال استمراری حتی از گذشته ساده نیز بیشتر شده است ولیکن زمان‌های ماضی التزامی و ماضی بعید با افزایش سن، رشد محسوسی ندارند به طوری که می‌توان گفت که زمان‌های ماضی التزامی و ماضی بعید حتی در ۴/۵ سالگی نیز کمتر بکار برده می‌شود. زمان گذشته

زمان‌های مضارع و حال استمراری بیشتر از سایر زمان‌ها در گفتار کودکان بکار برده شده لازم به ذکر است که یکی از تکالیف جمع آوری اطلاعات توصیف تصاویر بوده که طبعاً اکثر آزمودنی‌ها از زمان حال استمراری برای توضیح تصاویر استفاده می‌کنند که میزان کاربرد پیشوند «می» را افزایش می‌دهد.

مقایسه میزان بکارگیری هر یک از پسوندهای صرفی فعل در گروه‌های سنی مختلف نشان داد که بین میزان بکارگیری پسوندهای «ام»، «اد»، «ایم» و «اند» در گروه‌های سنی مختلف تفاوت معنی داری وجود دارد که با یافته‌های [۸،۴] مشابهت دارد.

در مورد مطالعات خارجی باید گفت از آنجایی که فعل در زبان انگلیسی بجز سوم شخص مفرد حال ساده، نشان دهنده فاعل عمل نمی‌باشد از این رو با فعل در زبان فارسی قابل مقایسه نیست با این حال یافته‌های براون (۱۹۷۳) در مورد سوم شخص مفرد نیز با یافته‌های پژوهش حاضر مطابقت دارد [۱۲] در حالی که با یافته‌های گلیسون مطابقت ندارد چرا که در مطالعه گلیسون درصد پاسخ‌های صحیحی که در کودکان پیش دبستانی به سوم شخص مفرد داده بودند با کودکان دبستانی یک سان بود [۲]. شاید بتوان این عدم تفاوت در دو گروه مورد بررسی گلیسون را ناشی از روش کار وی دانست.

می‌توان معنی دار بودن تفاوت بین میزان افعال معین «بودن» و «داشتن» را در گروه‌های سنی به کافی بودن داده‌ها نسبت داد زیرا که فعل معین «بودن» شامل دو فعل «استن» و «بودن» می‌باشد که در زمان‌های ماضی نقلی و ماضی بعید بکار برده می‌شود همچنین اگر چه فعل معین (است) و (بود) به قرینه لفظی در گفتار محاوره حذف می‌گردد لیکن می‌توان گفت در زبان فارسی از بسامد نسبتاً بالائی برخوردار است.

در خصوص بالا بودن تعداد داده‌ها در مورد فعل معین «داشتن» باید اذعان نمود در این تحقیق یکی از روش‌های جمع آوری نمونه‌های گفتاری، توصیف تصاویر بوده که بالطبع غالب کودکان برای توصیف آنها

تفاوت معنی دار نیست ($P > 0/05$).

علی‌رغم اینکه آزمون کروسکال والیس ارتباط معنی داری را بین میزان بکارگیری افعال امر (امر و نهی) در گروه‌های سنی مختلف نشان نمی‌دهد ($P > 0/05$) ولی مقایسه توصیفی میانگین فعل امر و فعل نهی در گروه‌های سنی مختلف نشان می‌دهد که میزان بکارگیری افعال امر و نهی با افزایش سن کاهش می‌یابد.

بحث

اگر چه هیچ یک از تحقیقاتی که قبلاً انجام شده، پیچیدگی فعل را به صورت تعداد تک واژه بکار رفته در فعل بررسی نسموده‌اند و یا تنوع زمان‌ها، تنوع پیشوندهای فعلی، تنوع پسوندها و... را بدین شیوه‌ای که در این مطالعه انجام شده بکار نبرده‌اند لیکن ثابت شد که با افزایش سن بر پیچیدگی فعل یا تک واژه‌های بکار رفته در فعل نیز افزوده می‌شود [۱۶،۱۱،۹،۸،۷،۲،۱].

مقایسه زمان‌های فعل در گروه‌های سنی مختلف نشان داد که با رشد کودک، میزان بکارگیری زمان‌های فعلی هم افزایش می‌یابند. رشد زمان‌های مضارع، حال استمراری و مضارع التزامی چشمگیرتر از زمان‌های ماضی بعید، ماضی نقلی و گذشته التزامی می‌باشد که با یافته‌های دیگران مطابقت دارد [۱۲،۱۱،۱۰،۲،۱،۱۶،۱۵].

مقایسه پیشوندهای فعلی (ب، ن، می) در گروه‌های سنی مختلف نشان داد که بین میزان بکارگیری پیشوندهای «ب» و «ن» در گروه‌های سنی مختلف تفاوت معنی داری وجود ندارد ($p > 0/05$)، در حالی که بین سن و میزان بکارگیری پیشوند «می» تفاوت معنی داری وجود دارد. اگر چه پیشوندهای مورد بررسی در این تحقیق با پیشوندهای مورد بررسی در تحقیقات [۷،۱] متفاوت است ولیکن با نتایج آنها مطابقت دارد. شاید بتوان معنی دار بودن تفاوت بین میزان بکارگیری پیشوند فعلی «می» را در گروه‌های سنی مختلف، چنین توجیه نمود: از آنجائی که پیشوند «می» در زمان‌های مضارع، حال استمراری و گذشته استمراری بکار می‌رود و

نیاز به گذشت زمان بیشتری دارد.

همچنین می‌توان استفاده کم پسوند‌های «اید» و «ایم» را در گروه‌های سنی (۲/۵-۲)، (۳-۲/۵) سال، اینچنین تفسیر نمود که کودکان مفهوم جمع را دیرتر از مفرد فرا می‌گیرند. کاهش یافتن افعال امر با بالا رفتن سن را می‌توان ناشی از پیشرفت کودک در گفتار دانست به طوری که با افزایش سن طول جمله در گفتار افزایش می‌یابد و کودک از جملات تک کلمه‌ای و تلگرافی مانند «بده، برو، نمی‌خواهم» کمتر استفاده می‌نماید و در همین رابطه هم می‌توان کاهش پیشوند‌های «ب، ن» را نیز به همین مطلب نسبت داد زیرا که فعل امر یا نهی با افزودن «ب» یا «ن» به اول بن حال ساخته می‌شود.

در مورد کاهش یافتن فعل گذشته ساده با افزایش سن نیز می‌توان این طور استدلال نمود که زمان گذشته در کودکان فارسی زبان در سنین پائین تری ظاهر می‌شود و با افزایش سن و آشنا شدن کودک با صورت‌های دیگر زمان گذشته از قبیل گذشته استمراری، ماضی نقلی، ماضی بعید و ماضی التزامی به تدریج کودک از صورت‌های دیگر گذشته در گفتار خود استفاده نموده و به همین دلیل میزان گذشته ساده کمتر می‌شود.

پیشنهادهای

- ۱- با توجه به اهمیت فعل وعدم وجود هنجار در رشد زبانی خصوصاً رشد فعل در زبان فارسی پیشنهاد می‌شود که برای رسیدن به نتایج عمومی‌تر بررسی‌های مشابهی در سایر شهرها و با حجم نمونه بیشتری انجام گردد.
- ۲- با افزایش گروه‌های سنی و کم نمودن فاصله سنی بین گروه‌ها از ۶ ماه به ۳ ماه بهتر می‌توان متوجه تغییرات رشد شد.
- ۳- برای پی بردن به روند رشد فعل، چنانچه مطالعه به صورت طولی انجام گردد بهتر خواهد بود.
- ۴- با دقت و تعمق بیشتر در طراحی تکالیف تکمیلی از جمله تکالیف تکمیل جملات ناقص، تکرار و پرسش و پاسخ، جملات بهتر و سنجیده‌تری طراحی شوند تا کودک را بهتر به کلمه مورد نظر (هدف) راهنمایی نماید.

از زمان حال استمراری و فعل معین داشتن استفاده می‌نمایند.

در مورد معنی دار نبودن تفاوت بین میزان افعال معین «شدن» و «خواستن» در گروه‌های سنی مختلف می‌توان به این نکته اشاره کرد که فعل معین «شدن» در جملات مجهول و فعل معین خواستن برای زمان آینده بکار برده می‌شوند که به طور معمول در گفتار محاوره‌ای زبان فارسی از بسامد کمی برخوردار می‌باشند و بالطبع تعداد داده‌ها کم و ناکافی می‌باشد.

بالا بودن میزان پسوند «اد» خصوصاً در گروه‌های سنی (۲/۵-۲)، (۳-۲/۵) سال حاکی از آن است که کودکان کم سن و سال‌تر فارسی زبان، به خوبی این پسوند را فرا گرفته و قادر به استفاده از آن در گفتار خود می‌باشد در حالی که دریافته‌های خارجی مبنی بر فراگیری و بکارگیری سوم شخص مفرد، کودکان در سنین بالاتری توانائی استفاده از سوم شخص مفرد را پیدا می‌کنند [۴،۲،۱].

جولیا فالک در مورد دیرتر فراگرفتن سوم شخص مفرد حال ساده این طور استدلال می‌نماید که اگر چه تک واژه‌های جمع، ملکی و سوم شخص مفرد حال ساده، همه نماهای آوایی یک سان دارند، لیکن پسوند ملکی تقریباً همیشه زودتر از سوم شخص فراگرفته می‌شود و ترتیب فراگیری بیشتر بستگی به رشد ذهنی یا شناختی کودک دارد [۹].

شاید بتوان این تناقض را در بین یافته‌های تحقیق حاضر و یافته‌های خارجی اینگونه تفسیر نمود: از آنجائی که در زبان فارسی، همه افعال دارای یک شناسه یا پسوند مربوط به شخص می‌باشند، کودک فارسی زبان از همان ابتدا با این قاعده که همیشه فعل همراه با پسوند مربوط به شخص می‌آید آشنا می‌شود و چون در گفتار ما پسوند فعلی سوم شخص مفرد از بسامد بالایی برخوردار است، کودک فارسی زبان، این پسوند را در سنین پائین تر فرا می‌گیرد. در حالی که در زبان انگلیسی این قاعده استثنائاً در مورد سوم شخص زمان حال ساده رعایت می‌شود و کودک برای این که این استثناءها را فرا بگیرد

منابع

- [۱۰] یول. ج. فراگیری زبان اول در بررسی زبان مبحثی در زبان‌شناسی همگانی، ترجمه جاویدان، ا. و وثوقی، ح. تهران، مرکز ترجمه و نشر کتاب، سال ۱۳۷۰، ص ۲۸۳-۲۱۷.
- [11] Brown, R. F., "The Acquisition of syntax" In: C. Cofer, and B. Musgrave (Eds); *Verbal behaviour and learning: problems processes*", New York: MaC Grow Hill, 1963, pp: 158-190.
- [12] Brown, R., *A first language: The early stages*, Cambridge, Mass: Harward University Press, 1973; pp:31-102.
- [13] Glaitman, L. and Gillette, J., *The role of syntax in verb learning*. In: P. Fletcher, and B. Mac Whinne (Eds); *The handbook of child language*, Cambridge, Massachusetts, pp:413-427
- [14] Laval, V. and Bernicot, J., *How french speaking children understand promiss: The role of the future tense*. *J. Psycholinguist. Res.*, 28 (1999) 179-194.
- [15] Menyuk, P., *A preliminary evaluation of grammatical capacity in children*. *J. Verbal Learn. Verbal Behav.*, 12 (1963) 422-439.
- [16] Menyuk, P., *A syntactic structure in the language of children*. *J. Child Dev.*, 34(1963) 407-422.
- [17] Menyuk. P., *Attention of ules in children's grammar*. *J. Child Learn. Behav.*, 3 (1964a) 408-488.
- [18] Menyuk. P., *Comparison of grammar of children with functionally deviant and normal speech*. *J. Speech Hear. Res.*, 7 (1964b) 109-121.
- [۱] آقاسولی، ز. بررسی ویژگی‌های صرفی و نحوی گفتار کودکان سه تا پنج ساله فارسی زبان تهرانی، پایان نامه کارشناسی ارشد گفتار درمانی، دانشگاه علوم پزشکی ایران، دانشکده توانبخشی، سال ۱۳۷۵، ص ۱۳۰.
- [۲] اچسون، ج. روانشناسی زبان، ترجمه حاجتی، ع. تهران، انتشارات امیرکبیر، سال ۱۳۶۴، ص ۲۶۲-۲۰۱.
- [۳] اچسون، ج. زبان‌شناسی همگانی، ترجمه وثوقی، ح. تهران، انتشارات علوی، سال ۱۳۶۷.
- [۴] تیرگری و دیگران. «بررسی رشد نحو بر اساس مقیاس LARSP در کودکان ۵-۱ ساله عادی مهدکودک‌های تهران»، پایان نامه کارشناسی گفتار درمانی، تهران، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، سال ۱۳۷۵، ص ۱۵۶.
- [۵] جهانگیری، م. بررسی و مقایسه برخی ویژگی‌های صرفی و نحوی گفته‌های کودکان ۳-۲ ساله تهران، پایان نامه کارشناسی گفتار درمانی، تهران، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، سال ۱۳۷۸، ص ۱۴۰.
- [۶] خانلری، پ.ن. دستور زبان فارسی، تهران، انتشارات توس، سال ۱۳۷۳، ص ۸۵-۲۵.
- [۷] روحبخش‌طیرانی. ز. بررسی رشد دستوری گفتار کودکان پیش دبستانی و تحلیلی بر رشد عنصر دستوری فعل در گفتار چند کودک فارسی زبان، پایان نامه کارشناسی ارشد زبان‌شناسی، مشهد، دانشگاه فردوسی، سال ۱۳۷۰، ص ۱۲۰.
- [۸] روشن. ب. بررسی گفتار دو کلمه‌ای کودک در روند فراگیری زبان فارسی، پایان نامه کارشناسی ارشد زبان‌شناسی، تهران، دانشگاه تهران، سال ۱۳۶۸، ص ۱۳۴.
- [۹] فالک. ج. اس. زبان‌شناسی و زبان: بررسی مفاهیم بنیادی زبان‌شناسی، ترجمه غلامعلی زاده. خ. مشهد، انتشارات آستان قدس رضوی، سال ۱۳۷۱، ص ۴۸۸-۴۳۹.

impairment. *J. Speech Lang. Hear. Res.*,
41(1998) 1412-1431.

[19] Rice, W. and Hersh, B., Tense over time:
The longitunational course of tense acquisition
in children with specific language

Determination and comparison of the level of using the verb aspect and structure in 2-4.5 years-old normal children in Hamedan

F. Kasbi* (M.Sc)

Dept. of Speech Pathology, School of Rehabilitation, Semnan University of Medical Sciences, Semnan, Iran

Introduction: As verb in Persian language includes doer of action, acting and tense, thus it plays an important role in speech. In this study, verb aspect and structure have been studied in normal children at the ages of 2-4.5, on the basis of this investigation, inter and intra group comparisons have been done between each variable in different age groups.

Method and Materials: This comparative cross-sectional study has been randomly performed on 101 children among the ages of 2-4.5, in 5 age groups. Collecting the data has been sounding evaluation. The children's speech samples for verb tenses and verb inflectional suffixes collected through spontaneous speech, describing pictures, completing the incomplete sentences, repetition and open-ended questions. For simple and compound verbs; verb complexity, verb prefixes (b, n, mi), auxiliary verb and imperative verbs have been obtained through the spontaneous speech and describing the pictures. Data have been analysed in the significant level of 5% by using correlation rate test; Pearson, Kruskal- Wallis, Wilcoxon and Friedman.

Results: Studies showing, there is a significant relation ($P=0.000$) between age and verb complexity, variation in verb tense, in the verb inflectional suffixes on the basis of person numeration and auxiliary verbs in children's speech. But there is not any meaningful relation between age, verb suffixes variation (b, n, mi) and variation in imperative verbs.

Conclusion: Increasing the age, level of using aspect elements, the verb structure except imperative verbs, verb prefixes (b,n) and past tense verbs will be increased in children's speech. Hence, the acquired results can be used, in other words, as a part of the rules of language development in the field of language and speech pathology and, on the other hand, the text of the children books in this age group should be reevaluated on the basis of the obtained findings.

Keywords: Children; Verb; Verb aspect; Verb structure

* E. mail: mrgh6@hotmail.com; Fax:0231-3333895; Tel:0231-3321131